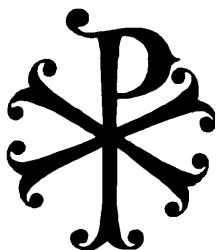

ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETŐ

MERRILL C. TENNEY

JÁNOS EVANGÉLIUMA

Az evangélium eredete

A négy kanonikus evangélium közül János evangéliuma a legegyszerűbb és talán a legértékesebb. Noha az események ugyanolyan széles sorát öleli fel, mint a többiek, mégis egész más a szerkezete és a stílusa. Nem tartalmaz egyetlen példázatot sem, és csak hét csodát ír le, amelyek közül ötöt máshol nem jegyeztek fel. Jézus benne található beszédei főleg a saját személyével foglalkoznak, kevésbé összpontosítanak országának erkölcsi tanításaira. A személyes beszélgetések megsokszorozódnak és Jézusnak az egyénnel való kapcsolatára nagyobb hangsúly esik, mint a nyilvánossággal való viszonyára. Az evangélium erősen teológiai, és elsősorban az ő személyének természetével s az őbelé vetett hit jelentésével foglalkozik.

A János és a szinoptikusok közti fentebb jelzett különbségek miatt a könyv hitelességét megkérdőjelezzük. A válasz az evangélium eredetében és céljában rejlik. A hagyomány szerint János, Zebedeus fia, az apostoli csapat legtovább élő tagja, élete utolsó évében Efezusban írta. Noha ezt a véleményt állandóan támadják, ugyanolyan valószínűnek tűnik, mint bármilyen más számba jöhető hipotézis. Egészében véve olyan keveset tudunk az első század végén létező keresztyén gyülekezetekről, hogy szerfölött nehéz az evangélium létrejöttének körülményeit rekonstruálni.

Létezésének legrégebb bizonyítéka Papiusnál található, Eusebius idézete alapján. Ebben a szakaszban utal Jánosra, aki az Úr tanítványainak egyike volt, s egy előljáró Jánosra, aki az Úr követője és az előző János kortársa volt. Eusebius azt a következtetést vonta le, hogy a két személy nem ugyanaz, és két olyan efezusi sírkamrára hivatkozott, amelyeket az ő idejében Jánosénak tartottak. Mivel Papias munkái ma már nem elérhetőek, nem ítéelhetjük meg tárgyilagosan állításának jelentését. Valószínűleg Eusebius félreértette őt. Semmi okunk sincs feltételezni, hogy egy apostolt ne hívhattak volna előljárónak is. Lehet, hogy Papias egyszerűen csak ezt mondta: noha az apostolok többségének a szóbeli bizonyágtétele az életébe került, egy-kettő azok közül fennmaradt az ő koráig, utolsó hűs-
vér tanúiként annak, amit Jézus mondott és tett.

Az az elmélet, hogy a negyedik evangélium valamilyen ismeretlen, János nevű presbiter által írt munka, és nem János apostolé, nem tekinthető megalapozottnak. Irenaeus idejétől kezdve valamennyi egyházatya bizonyágtétele egyértelműen János szerzőségét támasztja alá. Alexandriai Kelemen (Kr.u. 190), Origenész (Kr.u. 220), Hippolytus (kb. Kr.u. 225), Tertullianus (kb. Kr.u. 200) és a Muratori kánon (kb. Kr.u. 170) megegyeznek abban, hogy a negyedik evangéliumot Jánosnak, Zebedeus fiának tulajdonítják.

Az evangélium szerzője

Magából az evangéliumból kikövetkeztethető a szerzőre vonatkozó néhány tény. Először is: a szerző olyan zsidó volt, aki láthatóan megszokta az arám nyelven való gondolkozást, noha az evangélium görögül íródott. A szövegben nagyon kevés alárendelő mellékmondat szerepel, és nem ritkán héber, vagy arám szavak találhatók benne, amelyeket aztán megmagyaráznak. A szerző ismerte a zsidó hagyományokat. Az 1:19-28-ban a zsidók Messiás-várására utalt. Ismerte a zsidóknak a samáriabeliekkel szemben táplált érzéseit (4:9), az istentiszteletekkel kapcsolatos exkluzív magatartásukat (4:20). Ismerte a zsidó ünnepeket, amelyeket alaposan elmagyarázott olvasóinak.

Másodszor: palesztiniai zsidó volt, aki személyesen ismerte a vidéket, különösen Jeruzsálemet és környékét (9:7; 11:18; 18:1). Ismerte

Galilea városait (1:44; 2:1) és Samária területét (4:5; 6:21). Úgy tűnik, eléggé otthonos volt abban az országban, amelyet leírt.

Ezenkívül szemtanúja volt azoknak az eseményeknek, amelyeket feljegyzett. Mind az 1:14-ben: „láttuk az ő dicsőségét...”, mind pedig a 19:35-ben, ahol harmadik személyben beszél: „aki látta, bizonyoságot tett”, azt tanúsítja, hogy olyasmiről beszél, amit személyesen megtapasztalt. Az evangéliumban itt-ott található apró dolgok alátámasztják ezt a benyomást. Az az időpont, amikor Jézus leült a kútkávéra (4:6), a kánai menyegzőn használt fazekak száma és mérete (2:6), annak a kenetnek a súlya és értéke, amit Mária Jézusra kent (12:3,5), Jézus elítélésének részletei (18. és 19. rész) olyan pontok, melyeknek alig van közülük a történet fő vonalához, de személyes megfigyelésről tanúskodnak.

Ki volt a szerző? Annyi bizonyos, hogy pályájának kezdetétől együtt volt Jézussal, mivel olyan eseményeket említ, amelyek hamarabb történtek, mint ahonnan a szinoptikusok kezdik a Jézus működéséről szóló beszámolóikat. A történetben említett tanítványi csoporthoz kellett tartoznia. Az utolsó fejezet szerint a „szeretett tanítvány”-nyal azonosítandó, aki közeli barátja volt Péternek, és aki nagyon közel volt Jézushoz az utolsó vacsorán (13:23), az ítélethozatalkor (18:15-16), és a keresztnél (19:26-27). Jézus belső munkatársai közül csak egyetlen egyre illenek ezek a körülmények. Jakobot az egyház történelmének kezdetén megölték (ApCsel 12:2); Pétert, Tamást és Fülöpöt olyan gyakran említi harmadik személyben, hogy egyikük sem lehetett a szerző. Noha az író nem nevezte meg magát, adottnak vette, hogy olvasói tudják, kicsoda ő, és elfogadják illetékességét azokban a kérdésekben, amelyekről ír. János, Zebedeus fia a legvalószínűbb fennmaradó lehetőség. Feltéve, hogy ő az evangélium szerzője, az alábbi következtetésekre juthatunk.

János életrajza is töredékes, akárcsak minden más bibliai életrajz. Zebedeus galileai halász és Salome (aki valószínűleg Máriának, Jézus anyja testvére) egyik gyermeke volt. Galileában nőtt férfivá, és bátyjával, valamint Péterrel és Andrással egy halászati vállalkozásban vettek részt. Először Keresztelő János tanítványai közé tartozhatott és valószínűleg Andrásnak a Jn 1:40-ben említett társa volt. Ha így van, akkor Jézushoz első galileai útján csatlakozott (Jn 2:2), és később barátaival együtt felhagyott a halászzal, hogy kövesse őt (Mt 4:21-22).

János Jézus életének túl sok epizódjában vett részt ahhoz, hogy ezeket egyesével felsoroljuk és megvizsgáljuk. Jézus Júdeai működése alatt vele volt Jeruzsálemben. Lehet, hogy a Nikodémussal folytatott beszélgetés az ő házában zajlott le. Később, mint Máté leírta (10:12), egyike volt a tizenkét kiküldött tanítványnak. Akárcsak bárki másnak a tizenkettő közül, neki is szüksége volt Jézus tanácsaira, mert úgy tűnik, ő és Jakab szokatlanul heves vérmérsékletűek voltak. Jézus a „mennydörgés fiai”-nak, vagy pontosabb értelmezés szerint az „érzelmi vihar fiai”-nak hívta őket (Márk 3:17).

Márk semmi okát nem nevezi meg annak, hogy miért kapták ezt a nevet, de a valakinek a fia héber kifejezés általában azt jelenti, hogy az azt kiegészítő szó minősíti az illetőt, mint például Béliál fiai hitvány fickókat jelent. Túlbugzóságuk és kegyetlenségük abban nyilvánult meg, hogy készek voltak elítélni az ördögököt űző embert, mert nem követte őket (Lk 9:49) és abban, ahogy azt kívánták, hogy mennyei tűz égesse meg azt a samáriai falut, amely nem fogadta be Jézust (9:52-54). Mindketten meggondolatlanul azt kérték anyjuktól, kérje Jézust, hogy országában a legfőbb méltóságot nekik adja (Mt 20:20-28). Ezeket a lelki durvaságokat élesen elítélte Jézus, még ha az ő munkája iránti hűség is volt a mozgatórugójuk.

Az utolsó vacsoránál János különleges és bizalmas helyet foglalt el Jézus mellett (Jn 13:23). A tárgyaláskor azért nyert bebocsátást a főpap udvarába, mert a család ismerőse volt (Jn 18:15-16). Talán ő volt édesapja halászati vállalkozásának jeruzsálemi képviselője, és így ismerkedett meg a város prominens családjaival. Nagy a valószínűsége annak, hogy szemtanúja volt Jézus elítéltetésének és halálának, és felelősséget vállalt Jézus anyjáért, amikor Jézus az ő gondjaira bízta (19:26-27). Együtt volt Péterrel az Úr halálának sötét napján, és az elsők között látta az üres sírkamrárt. Ott, amint az üres halotti leplekre nézett, „látott és hitt” (20:28).

Ennek az evangéliumnak az epilógusa azt sejteti, hogy a szerző hosszabb ideig élt a keresztyén kor kezdete után, különben aligha lett volna szükség hosszú életének magyarázatára. A levelek azt mutatják, hogy befolyásos szerephez jutott az egyházban, és hogy Isten Krisztusban megjelenített szeretetének nagy erejű bizonyosságtevőjévé vált. Valószínűleg az első század végén halt meg.

János életrajzának ezen, a Krisztus közismert élettörténetébe bele-
szótt, szétszórt adatain keresztül az ember megláthat valamit az ő szemé-
lyes lelki élményeiből is. Erős természetű lévén, oszthatatlan hűséget
mutatott Krisztus iránt, amely időnként nyersen és meggondolatlanul ju-
tott kifejezésre. Amint Jézus megzabolázta, és a fékezhetetlen erőszaktól
megtisztította szenvedélyességét, János a szeretet apostolává vált, kinek
elkötelezettségén az Újszövetség egyetlen más írója sem tett túl. Tüzes
természete tűnik ki nyelvezetének erőteljességéből. János Jézusnak a hi-
tetlennel szembeni bírálatát visszhangozza (8:44), amikor őket az „ör-
dög gyermekei”-nek nevezi (1Jn 3:10). Mindazonáltal, ugyanez az ember
mondta azt, hogy: „Szeretteim, szeressük egymást, mert a szeretet Istentől
van, és aki szeret, az az Istentől született és ismeri az Istent” (4:7). A
két dolog nem összeegyeztethetetlen a heves természetűek számára. Já-
nos olyan emberi példa, aki nagy bűnös lehetett volna, s akiből Jézus
kiemelkedő bizonyágtevőt formált.

A keletkezés helye és ideje

A negyedik evangélium keletkezési idejét sokféleképpen becsülik,
kb. Kr.u. 40-től Kr.u. 140-ig vagy még későbbre. Nem lehet későbbi, mint
Tatianus Diatessaronja, amely kb. a második század közepén már tartal-
mazza magát az evangéliumot. A Rylands töredék felfedezése, amely
megőrzött részleteket a Jn 18:31-33,37-38-ból, azt mutatja, hogy a máso-
dik század első felében a János evangéliuma már használatban volt.
Goodenough amellet érvel, hogy már Kr.u. 40-ben is megírhatták, noha
kevés tudós fogad el ilyen korai időpontot. A legjobb válasznak az tűnik,
hogy a János evangéliuma Kisásziában, valószínűleg Efezusban, az első
század vége felé keletkezett, amikor az egyház elérte a fejlettség azon
fokát, ahol a hit természetéről szóló tanításban előrelépésre volt szükség.
Valószínűleg pogány környezetben íródott, mivel azok számára, akik nem
ismerik, elmagyarázza a zsidó ünnepeket és szokásokat (Jn 2:13; 4:9;
19:31).

Az evangélium tartalma

A János evangéliuma üzenetéhez a kulcs a szerző saját állítása a Jn 20:30-31-ben: „Sok más jelt is tett Jézus a tanítványok szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért vannak megírva, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és a hitben életek legyen az Ő nevében.”

Három szó feltűnő ebben a rövid szakaszban: jelek, hinni és élet. Ezek közül a szavak közül az első vezérfonalat ad az evangéliumnak néhány kiválasztott csoda körüli felépítéséhez. Ezek a csodák általános jellemzőikben hasonlóak a szinoptikus evangéliumokban feljegyzettekhez, de különleges jelentésük miatt ebben az evangéliumban jel a nevük. Hét olyat nevez meg, amelyet Jézus nyilvánosan tett más emberekkel vagy más emberek javára. Ezek hatalmának különböző területeit mutatják be, és együttesen bizonyítják az evangélium központi tanítását, az ő istenségét. Ezek a jelek a következőképpen osztályozhatók:

Megnevezés	Idézet	Hatókör
A víz borrá változtatása	2:1-11	Minőség
A főember fiának meggyógyítása	4:46-54	Tér
A tehetetlen ember meggyógyítása	5:1-9	Idő
Az ötezer megvendéglése	6:1-14	Mennyiség
A vízen járás	6:16-21	Természeti törvény
A vak meggyógyítása	9:1-12	Szerencsétlenség
Lázár feltámasztása	11:1-46	Halál

Ez a hét csoda pontosan azokon a területeken ment végbe, ahol az ember képtelen megváltoztatni azokat a törvényeket vagy feltételeket, amelyek kihatással vannak sorsára. Ezeken a területeken Jézus bebizonyította magáról, hogy ott is van hatalma, ahol az ember tehetetlen és az, amit elvégzett, bizonyosságot tett természetfeletti képességeiről.

A második szó, hinni, az evangélium kilencvennyolcszor előforduló kulcsszava. Általában hitnek fordítják, noha szó szerint bizalmat, ráhatározást jelent (lásd 2:24). Rendszerint személyes igény elismerését, más esetben az egyénnek Krisztus iránti teljes elkötelezettségét jelenti. Benne rejlik az egész keresztyén élet teljes jelentése, mivel az ebben a szakaszban használt igeidő a hit folyamatos, haladást is magában foglaló

folyamatára utal. János szerint a Krisztusba vetett hit definíciója: elfogadjuk (1:12), s életünk részévé tesszük őt. A jelek által meggyőzve, melyek Jézus hatalmának bizonyítékai voltak, a hívő logikusan halad a biztos hit felé.

Az evangélium kulcsának harmadik szava az élet, amely a jánosi nyelvzetben teljes összessége mindannak, amit megváltása által kap a hívő. Ez a legnagyobb megtapasztalás, amire az emberiség képes. „Az örök élet pedig az jelenti – mondta Jézus –, hogy ismernek téged, az egyedül igaz Istent, és azt, akit elküldtél, a Jézus Krisztust” (17:3). Az élet János szerint nem csupán testi életképesség, vagy az emberi lét folyamata. Magába foglal egyfajta természetet, új tudatot, kapcsolatot a környezettel és állandó fejlődést. Krisztust példaként mutatja be erre az életre, amely Isten ajándéka és célja a keresztyén számára.

Ez a három szó: jelek, hinni, élet az evangélium logikus felépítését biztosítja. A jelekben Isten nyilatkozott meg, a hit a jelek által kiváltandó reakció, az élet pedig a hit eredménye.

„...Előttük jár, és a juhok követik ...” – János evangéliuma 10:4. Juhász és juhok Palesztinában.

Az evangélium vázлата

A hit központi témájának fejlődése az evangélium vázlatából tűnik ki.

János evangéliumának a szerkezete olyan világos, hogy az olvasó aligha értheti félre. Elejétől a végéig következetesen a hit témáját követi. Továbbá az evangélium nem arra szolgáló kísérlet, hogy a szerző mesterként magyarázatot hozzon megtörtént tényekre. Az ihletett szerző olyan meghatározott történeteket és tanításokat választott ki, amelyek bemutatják Isten Krisztusban való kinyilatkoztatásának jellegét és fejlődését (1:19), és oly módon állította össze őket, hogy olvasóját lelki hullámszásként magával sodorja a Krisztusba vetett aktív, bizonyágtévő hit felé.

JÁNOS EVANGÉLIUMA: A HIT EVANGÉLIUMA

I. Bevezetés	1:1-18
A téma megnevezése: a hit	
II. A mérlegelés szakasza	1:19-4:54
A hit tárgyának bemutatása	
János bizonyágtételének tanúsága	1:19-51
Jézus cselekedeteinek tanúsága	2:1-22
Jézus szavainak tanúsága	2:23-4:54
III. A vita szakasza	5:1-6:71
A hit és hitetlenség kérdése	
Tettel bemutatva	5:1-18
Vitában bemutatva	5:19-47
Gyakorlatban bemutatva	6:1-21
Szónoklatban bemutatva	6:22-71
IV. A konfliktus szakasza	7:1-11:53
Hit és hitetlenség összeütközése	
A konfliktus leírása	7:1-8:59
Jézus testvéreivel	7:1-9
A tömeggel	7:10-52
A házasságtörésen ért asszony	7:53-8:11
A farizeusokkal és a zsidókkal	8:12-59
A konfliktus illusztrálása	9:1-11:53

JÁNOS EVANGÉLIUMA

A vak emberrel	9:1-41
A jó pásztor történetével	10:1-21
Érvekkel	10:22-42
Lázár feltámasztásával	11:1-53
V. A krízis szakasza	11:54-12:36a
Hit és hitetlenség kinyilvánítása	
VI. A tanácskozás (megbeszélés) szakasza	12:36b-17:26
A hit erősítése	
Átmenet	12:36b-13:30
Tanácskozás a tanítványokkal	13:31-16:33
Tanácskozás az Atyával	17:1-26
VII. A beteljesülés szakasza	18:1-20:31
Győzelem a hitetlenség felett	
Az ámulás	18:1-27
A tárgyalás Pilátus előtt	18:28-19:16
A keresztre feszítés	19:17-37
A temetés	19,38-42
A feltámadás	20:1-29
VIII. Epilógus	21:1-25
A hit kötelezettségei	

A Bevezetés (1:1-18) Krisztus személyét az *Ige* szóval mutatja be. Ez a meghatározás különbözik a többi evangéliumban használttól, mivel nem tartozik hozzá semmiféle vallásos háttér. A *Krisztus* zsidó; az *Úr* pogány; a *Jézus* emberi kifejezés; az *Ige* vagy *Logosz* viszont filozófiai meghatározás. János így evangéliuma tárgyát egyetemes alakká teszi, akiben testté lett az örök értelem, aki Isten, aki Istentől jött és aki Istent jeleníti meg, mint a Fiú az Atyát. Azok, akik befogadják, megértik őt (1:12); s a fény és a sötétség közti ellentéthez hasonlítható az őt elfogadók és a vele szembenállók konfliktusa.

A mérlegelés szakasza (1:19-4,54) bemutatja az *Ige* személyét, aki testté lett, azt, hogy milyennek látták őt kortársai és hogyan fogadták. Először előfutára, János bizonyágtételében és János tanítványaival való kapcsolatában jelentette ki magát. Alapvető küldetése mint „Isten báránya” (1:29), valamint az a mód, ahogy az őt követni óhajtók problémáira

és vágyaira megoldást nyújtott, összekötik őt a történelemmel és Isten múltbeli kinyilatkoztatásaival. Kivoltának igazolására felhasználta mind János igehirdetéseit, mind a prófétikus ószövetségi írásokat. Az általa véghezvitt tettekben demonstrálta a tárgyak, emberek, intézmények feletti oszthatatlan hatalmát (2:1-22). Az ezt követő beszélgetésekben teljesebben nyilvánult meg az, hogy ő minden embert kielégíthet. A tanult és finom modorú zsidó tanítót, Nikodémust; az élesnyelvű és cinikus samáriai asszonyt; a követelődző, valószínűleg pogány galileai főembert – mindannyian másfajta érvek és módszerek segítségével jutottak a Jézusban való hitre.

Abból, hogy Jézus nyilvánosan kijelentette magát, nagy vita támadt, s mikor felhívta az embereket, hogy higgyenek őbenne, sokan megtagadták ezt. Nem vak és meggondolatlan hitet kért, hanem mindig ügyelt arra, hogy tényekre hivatkozzon és világosan megmutassa a hittel és hitetlenséggel kapcsolatos kérdéseket.

A bethesda-tavi ember meggyógyítása siettette a vita szakaszát (5:1-6:71), mivel szombaton ment végbe. Jézus jelezte, hogy cselekedete arra példa, amit Atyja állandóan tesz, s így hallgatólagosan isteni előjogot tulajdonított magának. Az ezt követő vitában (5:19-47) Jézus ötfajta tanúbizonyosság alapjára helyezte a benne való hitet: önmagára, előfutárára, Jánosra, az Atyára, az általa véghezvitt tettekre és az Írásokra. A hatodik fejezet csodái János szerint főleg azért mentek végbe, hogy a tanítványokból kiváltsák a hit iránti elkötelezettséget. Ezek a csodák és az utánuk következő beszélgetések szorosan összetartoznak, mivel a beszéd csupán a csodákban megjelenő igazság megerősítése. Ebben a szakaszban oly erős a hitre való felhívás, mintha Jézus azt szerette volna, hogy a tanítványok kötelezzék el magukat mellette, még mielőtt a vita heve eltávolítaná őket tőle.

A konfliktus szakasza (7:1-11:53) a vita áramlatait logikus válságpontjukhoz viszi. A tanítványok növekvő, ámbár bizonytalan hitét szembeállítja Jézus testvércinek merev cinizmusával, a meglepett tömeg megmingó engedelmségével és a zsidó hierarchia dühödt ellenkezésével. Az, hogy Jézus maga hogyan értékelte az ellentétet, kitűnik a vak ember történetéből, amelyben kifejtette, hogy amíg van rá alkalm, teljesítenie kell az Isten által rábizott feladatokat; ezt látta Lázár feltámasztásában is, melyet ő a hit próbájának és hatalma legkiemelkedőbb bizonyítékának

tartott. A tizedik fejezetben ezen két csoda közé foglalt szöveganyag Jézus utolsó nyilvános, hosszabb lélegzetű kijelentése küldetéséről. Ugyanolyan világosan nyilvánítja ki halálának célját, mint ahogy Cézarea Filippiben jelentette ki magát tanítványainak a szinoptikusok feljegyzése szerint. A konfliktus kimenetelét a következő szavakkal jósolta meg: „odaadom az életemet, hogy azután újra visszavegyem” (10:17).

A krízis szakaszában (11:54-12:36a) a konfliktus által létrehozott különböző feszültségek jelennek meg. Jézus Jeruzsálemből és környékéről visszatért Efraimba, hogy kijusson a vihar centrumából. Barátainak érzéseit nyíltan kifejezte az a betániai család, amely vacsorát adott tiszteletére (12:1-2). A zarándoktömeg, amely a húsvéti ünnepekre ment Jeruzsálembé, lelkesen ünnepelte őt (12:20-21).

Jézus maga vette észre, hogy a kocka el lett vetve, és visszavonult a nyilvánosságtól (12:36). Az isteni akarat, nem pedig a tömeg véleménye volt életében a döntő tényező.

Eddig a pontig Jézus szolgálata nyilvános volt; innen kezdve személyes. A tanácskozás szakasza (12:36b-17:26) tartalmazza a tanítványoknak az utolsó vacsora után adott végső utasításait és az Atyához mondott imáját is. Földi szolgálatának végén Jézus felkészítette tanítványait a kereszt döbbenetére és jelentette az Atyának, hogy feladatát elvégezte.

A beteljesülés szakasza (18:1-20:31) a két szembenálló elv, a hit és a hitetlenség kibontakozását hozza. Az árulásban és a keresztre feszítésben a hitetlenség levetette álarcát. Péter gyengesége, a papok irigy gyűlölködése és Pilátus gyávasága jelzik, hogy a hitetlenség hogyan jut el végkifejtéig. Másrészt a szeretett tanítvány és az asszony hűsége, illetve Nikodémus és József nemes lelkű cselekedetei mutatják, hogyan tanúsíthat állhatatosságot a tökéletlen és kipróbálatlan hit a félelemmel és a veszélyvel szemben. A feltámadás természetesen a hit végső igazolása és a Jézus, az Isten Fia általi kijelentés végső bizonyítéka volt.

Fő mondanivaló

János evangéliumának számos olyan vonása van, amelyek segítik fő témájának bemutatását. Jézus igényeit hét fő ÉN VAGYOK-ban fejt ki:

1. Az élet kenyere	6:35
2. A világ világossága	8:12; 9:5
3. Az ajtó (a juhoknak)	10:7
4. A jó pásztor	10:11,14
5. A feltámadás és az élet	11:25
6. Az út, az igazság és az élet	14:6
7. Az igazi szőlőtő	15:1

János Jézusnak az emberrel való személyes kapcsolatát hangsúlyozza. Huszonkét beszélgetést jegyzett fel, amelyek közül néhány terjedelmes, néhány pedig nagyon rövid. Ezek között van néhány szakasz, mint például a főember fiával történt csoda (4:46-54) vagy a tárgyalás Pilátus előtt (18:28-19:16), amelyek máshová is elhelyezhetők. Ezen alkalmakkor Jézusnak az egyén iránti érdeklődése fontosabb, mint a cselekedet maga. A szinoptikusoknál például a tárgyalás Pilátus előtt Jézus élete kibontakozásának fontos lépcsőfoka míg János evangéliumából sokkal világosabban kivehető Jézus Pilátus iránti személyes érdeklődése és az az erőfeszítés, hogy Pilátust állításai elismerésére bírja.

A jánosi szókészlet olyan szokatlan, hogy evangéliumának a szövegkörnyezetből kiemelve idézett egy-egy verse is könnyen felismerhető. Bizonyos kulcsszavakat rendszeresen ismétel; nem mintha az író gondolati horizontja beszűkült lenne, hanem mert az evangélium központi gondolatait, akár a gyémántot, érdemes minden oldalról megvilágítani. Néhány ezek közül a szavak közül, mint pl. az élet”, fény, sötétség, cselekedet, világ, hinni, test vagy képletesen vagy másképp különleges gyakorlati jelentéssel bírnak az evangéliumban. János evangéliuma szóhasználata azt mutatja, hogy addigra már a keresztyén életéről szóló tanítás bizonyos pontosan körülhatárolt fogalmakban kristályosodott, amelyeket kialakult szóhasználat fejezett ki és amik akkor, akár csak ma, a lelki igazság egészen új mintáját jelentették.

János evangéliuma Jézus, az Isten Fia istenségét hangsúlyozza. Noha egyetlen másik evangélium sem ábrázolja világosabban az ő emberségét, nincs még egy, amely olyan nyilvánvalóan kimutatná istenségének kiváltságát: „Isten volt az Ige” (1:1), „Én és az Atya egy vagyunk” (10:30), „...én vagyok, mielőtt Ábrahám lett volna” (8:58), „Aki engem lát, az látja az Atyát” (14:9), és Tamás kitörése: „Én Uram, én Istenem” (20:28).

Az evangélium Jézus emberségét is hangsúlyozza. Fáradt (4:6), szomjas (4:7), szomorkás (3:67), szigorú (8:44), szomorú (11:35), megértő (12:7), nyugtalan (12:27), szeretettel teljes (13:1), hűséges (18:8), bátor (18:23) volt. Azon kortársai számára, akik véletlenül találkoztak vele, ő volt „az az ember, akit Jézusnak hívnak” (9:11), azok számára pedig, akik együtt éltek vele, az „élő Isten Fia” (6:69) lett.

Az evangélium célja

Mint már kifejtettük, ezen evangélium célja apologetikus. Mindegyik evangéliumot azzal a céllal írták, hogy az, aki olvassa vagy hallja, hitre jusson általa. Ezt az evangéliumot azoknak szánták, akiknek már volt valamilyen filozófiai alapképzettségük, mint ahogy azt a prológus jelzi, és azoknak, akik választ kerestek Fülöp kérésére: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk” (14:8).

Lehetséges, hogy János evangéliuma tudatos kísérlet arra, hogy kiegészítse Jézus életének és munkájának (akkor) közismert rendszerezését, ami írott kifejezést a kanonikus és szinoptikus evangéliumokban nyert. Nem szabad dogmatikusan azt állítanunk, hogy János ismerte és olvasta a Máté, Márk vagy pedig Lukács evangéliumát. Mindazonáltal Jézus galileai szolgálatának teljes figyelmen kívül hagyása, a példázatok szinte teljes hiánya, a csodák kiválogatására tett határozott utalás (20:30) és János evangéliuma néhány történelmi adatának a szinoptikusokéval való összekapcsolása azt a benyomást kelti, hogy a szerző megpróbált olyan új információt nyújtani olvasóközönségének, amelyet ezelőtt még nem írtak le. Pl. az utolsó vacsoráról szólva János leírta a lábmosás jelenetét és elmagyarázta, Jézus hogyan próbált tanítványainak alázatosságából gyakorlati leckét adni. Eltekintve attól a feltételezéstől, hogy ez a példa általánosan alkalmazható, nem adta említésének semmi határozott okát. Lukács azonban leírta, hogy a tanítványok hogyan vitatkoztak arról, „hogy ki a legnagyobb közöttük” (Lk 22:24). A két beszámoló jelentése így összekapcsolódik, és elgondolkozhatunk azon, hogy a lukácsi beszámoló személyes kiegészítéseként nem azt magyarázta-e János, hogy Jézus hogyan reagált a Lukács által leírt helyzetben.

Az evangélium szereplői

A János evangéliuma egyik különlegessége a szövegrészek által elválasztott jelenetek között végbemenő jellemfejlődés. Nikodémus (Jn 3:1-15; 7:50-52, 19:39), Fülöp (1:43-46, 6:5-7, 14:8-11), Mária és Márta (11:1-40, 12:2-8), Mária, Jézus anyja (2:1-5; 19:26-27) és mások természetesen és könnyedén kerülnek említésre, mikor emlékeztet rájuk a fontosabb események kapcsán, s mégis, ha a róluk szóló utalásokat összerakjuk, az érintett személyek teljes, tömör portréját kapjuk. Bizonyos fokig ez a folyamat érvényes a többi evangéliumra is, de míg bennük nagyrészt néhány főszereplőre korlátozódik, addig a negyedik evangélium mind fő-, mind mellékszereplőket említ a hit és a hitetlenség példájaként.

*Egy kerti sírhely, a Golgota hegyének közvetlen közelében – lehet, hogy Jézust
pont ide temették el.*